

**O N D E R
O C S U M
L T U U R
N E T E M
S C H A P**

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag

1 mei 2006

Ons kenmerk

ASEA/DIR/2006/15045

Onderwerp

Beleidsreactie op het advies van de Commissie
Rabbinge

Na het opleveren, op 6 september 2005, van de evaluatie van de Commissie van Overleg Sectorraden (COS) heeft de onafhankelijke evaluatiecommissie Rabbinge zijn werkzaamheden op mijn verzoek voortgezet als adviescommissie. De opdracht was om in korte tijd een contourschets te produceren van een nieuwe intermediaire kennisinfrastructuur. Die structuur dient de versterkte, niet-vrijblijvende, dienende en gezaghebbende functionaliteit te bieden om de werelden van wetenschap, overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties optimaal aan elkaar te verbinden. Zo kunnen beleid en innovatie met inhoudelijke kennis worden versterkt en kan de benodigde kennis vanuit het gebruikersperspectief worden ontwikkeld. De Commissie heeft op 2 november 2005 haar eindrapport "Contourschets van een functionele en instrumentele intermediaire structuur voor Kennis, Beleid en Innovatie" aangeboden. Hieronder volgt, na een korte inhoudelijke samenvatting van het advies, mijn reactie daarop mede namens het kabinet.

Voorafgaand daaraan het volgende. Het advies van de Commissie gaat vooral in op de vraag welke verbindingen tussen kennisaanbod (wetenschap), en kennisvraag (van de overheid, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties) kunnen bijdragen aan (a) een betere benutting van kennis én (b) een betere aansluiting van de kennisontwikkeling aan de vraag. Daarmee vormt het advies een prima aanvulling op het advies "Kennis voor beleid- beleid voor kennis" van de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (mei 2005). Dit laatste advies richt zich op de borging binnen departementale organisaties van een betere benutting van kennis en een betere vraagarticulatie door de departementen. Het kabinet heeft deze adviezen van de Commissie Rabbinge en de AWT goed kunnen betrekken bij een aantal concrete wijzigingsvoorstellen in de kennis- en adviesfunctie van de Rijksoverheid. Deze zijn opgenomen in een brief van het kabinet aan Uw Kamer. De brief en de beleidsreactie op het advies van de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid gaan hierbij.

Samenvatting van het advies

De commissie Rabbinge onderscheidt in zijn eindrapport vier functies, elk met een specifiek instrument voor uitvoering:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Rijnstraat 50, Postbus 16375, 2500 BJ Den Haag T +31-70-412 3456 F +31-70-412 3450 W www.minocw.nl

Contactpersoon: P. Antenbrink, T +31-70-4122517 IPC 5200

24052006

1. *Versterken en intensiveren.*

De Commissie pleit voor het versterken van de wederzijdse relatie tussen kennis en beleid. De behoefte aan beleidskennis moet beter worden onderkend, gearticuleerd en vervuld, tot op het topniveau van departementen. De intensivering van het kennisbeleid moet bijdragen aan de ontwikkeling en ontsluiting van de benodigde beleidskennis. Het instrument dat daarvoor wordt aangedragen is de Wetenschappelijk Raadsadviseur. In elk departement wordt een Wetenschappelijk Raadsadviseur (WRA) aangesteld. De WRA is het gezaghebbende departementale aanspreekpunt voor kennis.

De WRA's vormen samen het College van Wetenschappelijk Raadsadviseurs (CvW). Het CvW voorziet in de benodigde departementale coördinatie van de departementale beleidsagenda's. Het CvW wordt ondersteund door een interdepartementaal Bureau Kennis en Innovatie (BKI). Dat is een uitbreiding en vernieuwing van de huidige Commissie Wetenschap, Technologie en Informatie (CWTI).

2. *Verkennen, signaleren en agenderen.*

Het verkennen, signaleren en agenderen van belangrijke kennisthema's en aandachtspunten in brede maatschappelijke kennisgebieden (domeinen) met als instrument de domeinfora. In een beperkt aantal breed gedefinieerde domeinen worden verkennende en signalerende activiteiten binnen ad-hoc fora - domeinfora -georganiseerd door het BKI. Aan deze activiteiten nemen vertegenwoordigers van wetenschap, bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke organisaties op persoonlijke titel deel. De WRA's stellen resultaten van de domeinfora op topniveau aan de orde en zorgen voor departementale verankering. Prioritering van de kennisagenda vindt plaats in de Raad Kennis en Innovatie (RKI). Dat is de huidige Raad Wetenschap Technologie en Informatie (RWTI), uitgebreid met de voorzitter van het college van WRA's (CvW).

3. *Programmeren en financieren.*

Het programmeren en financieren van onderzoek en van kennisontwikkeling overeenkomstig de thema's die uit de eerste twee functie voortkomen. Het instrument daartoe is een Programmeringsinstantie. De aangewezen instantie daarvoor is de Nederlandse Organisatie van Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Thematische onderzoeksprogramma's worden departementaal gefinancierd.

4. *Evalueren en toetsen.*

Deze functie omvat het evalueren en toetsen van de functionaliteit van de nieuwe intermediaire kennisinfrastructuur en de kwaliteit van geprogrammeerd onderzoek en kennisontwikkeling. Dat kan door middel van systeemevaluatie. Het BKI initieert en begeleidt de onafhankelijke systeemevaluatie van de nieuwe intermediaire structuur. De programmeringsinstantie initieert en begeleidt de onafhankelijke ex-post evaluatie van thematisch geprogrammeerd onderzoek en kennisontwikkeling. De evaluatie van relevante onderzoeksprojecten dient niet alleen vanuit wetenschappelijk perspectief maar ook vanuit het perspectief van de gebruiker plaats te vinden.

De COS en het Innovatieplatform worden beëindigd, maar hun functionaliteit komt in de nieuwe structuur versterkt terug. Naar het oordeel van de Commissie dienen de huidige CWTI en RWTI te worden vernieuwd naar respectievelijk BKI en RKI, om een betere koppeling tussen beleid, kennis en innovatie te bevorderen.

De WRA's krijgen een klein departementaal secretariaat ter versterking van de kennisfunctie. Hierdoor zijn aanvullende kenniskamers zoals genoemd in het rapport van het SG-beraad van november 2004 niet nodig. Wel kan elk departement de interne ondersteuning van de WRA naar behoefte uitbreiden, bijvoorbeeld met een directie Kennis. De WRA's zijn onafhankelijk en maken geen deel uit van de ambtelijke hiërarchie. Ze zijn ook buiten het departement actief bijvoorbeeld als hoogleraar of

researchdirecteur en functioneren op het niveau van de bestuursraad. De WRA's vormen samen het College van Wetenschappelijke Raadsadviseurs (CvW) en voorzien in de benodigde coördinatie van de departementale kennisfunctie.

Er worden twee opties vermeld voor het voorzitterschap van CvW:

1. Voorzitterschap bij WRA-OCW, als de staatsrechtelijke beleidsverantwoordelijkheid voor wetenschap en technologie in de toekomst bij OCW wordt belegd. OCW is voor die rol de eerst aangewezen, zowel gezien vanuit het verleden als met een blik op de toekomst. Het onderscheid is gradueel en acht de Commissie niet meer nodig.
2. Voorzitterschap bij WRA-AZ, als de verantwoordelijkheid voor wetenschap en technologie bij gescheiden ministers blijft liggen.

Voor het Bureau Kennis en Innovatie worden drie taken genoemd:

1. Ondersteuning College van WRA's (CvW)
2. Continuëren huidige functie/taken van de CWTI
3. Uitvoering van beleidsgerichte thematische verkenningen en trendanalyses van maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen en garanderen en verankering van de uitkomsten in beleid. Deze werkzaamheden worden verricht door de domeinfora.

Reactie op het advies

De commissie Rabbinge heeft met het advies een zeer bruikbare bijdrage geleverd aan de gedachtenvorming rond het gebruik van kennis in beleid. Buiten de aanbevelingen gericht op de structurele kant daarvan, ademt het advies een niet mis te verstaan pleidooi voor een cultuur waarin kennis en beleid elkaar wederzijds beïnvloeden en versterken. De commissie is in de rol van pleitbezorger voor een kenniscultuur dan ook, net als de AWT met het eerder aangehaalde advies "Kennis voor beleid – beleid voor kennis", zeer waardevol gebleken.

Versterken en intensiveren.

Beoogd wordt een versterking van beleidskennis (naar beleid dat werkt) door een betere interactie te organiseren tussen beleidsmakers en kennisinstellingen. Door de commissie Rabbinge is in dit verband de Wetenschappelijke Raadsadviseur voorgesteld. Deze kent echter een aantal risico's:

- de ambtelijke top van departementen raakt slecht aangesloten op kennis (die is immers bij de WRA belegd), en
- de WRA blijft een geïsoleerde figuur die niet (altijd) aan tafel zit als de koppeling beleid aan kennis moet worden gemaakt.

Het kabinet is bovendien van mening dat departementen zelf voor een passend arrangement moeten kunnen kiezen. Als een ministerie voor een WRA wil kiezen, zou deze niet belegd moeten worden naast de ambtelijke top maar juist onder de SG van het departement verankerd moeten zijn. Het is daarbij voorts van belang dat een dergelijk persoon een wetenschappelijke reputatie geniet op basis waarvan hij anderen kan mobiliseren.

Een model dat op dit niveau nuttige diensten kan bewijzen is dat van de kenniskamer. Hierin wordt een directe interactie georganiseerd tussen de ambtelijke top van een departement en de top van relevante kennisinstellingen. In de bijgesloten brief gaat het kabinet hier verder op in.

Verkennen, signaleren en agenderen.

Conform de brief van het kabinet over het kennis- en adviesstelsel geldt hier eveneens dat departementen een zorgplicht hebben maar vormvrijheid qua inrichting. Het model van de domeinfora, genoemd in het advies, moet dus niet van bovenaf worden opgelegd maar dient aan te sluiten bij het model dat departementen kiezen om aan deze opdracht invulling te geven. De verbinding tussen de

functies is wel een punt waarnaar wordt gekeken.

Naar het oordeel van het kabinet functioneert de CWTI op dit moment goed. Alle departementen zijn lid zijn van de CWTI en zijn ook feitelijk vertegenwoordigd op het niveau van DG's of directeuren. De CWTI heeft twee secretarissen: EZ en OCW (EZ is voorzitter, OCW plaatsvervangend voorzitter). Die opzet kan worden behouden. Wel is het, indachtig de aanbeveling van de Commissie, van belang in de richting van een nieuwe regeerperiode na te gaan of de rol van de CWTI versterkt moet worden als het gaat om de interdepartementale coördinatie van de aansturing van het wetenschappelijk onderzoek. Die aansturing zou een lichte vorm kunnen hebben. Bijvoorbeeld door één of tweemaal per jaar de grotere en meer op de langere termijn gerichte onderzoeksvragen over de departementen heen te bespreken. Aldus kan meer synergie tussen de departementen worden bereikt. Hier dient de consistentie met het Strategieberaad Rijksbreed te worden bewaakt. Als de CWTI een extra rol krijgt in de coördinatie van de aansturing van het wetenschappelijk onderzoek dan zal ook de positie van de RWTI in deze overeenkomstig versterkt dienen te worden.

Programmeren en financieren.

Voortvloeiend uit het onderzoek naar de noodzaak van versterkte interdepartementale coördinatie van de aansturing van het wetenschappelijke onderzoek dient ook de regierol van NWO onder de loep genomen te worden. Daarbij gaat het kabinet uit van een regisserende rol van het zuiver wetenschappelijke onderzoek als de kerntaak van NWO. Het kabinet is voorstander van een blijvende programmerende rol voor SenterNovem waar het gaat om op innovatie gerichte onderzoeksprogramma's.

Evalueren en toetsen.

Zoals hierboven aangegeven zal het kabinet de voorstellen van de Commissie ten aanzien van BKI en NWO niet overnemen. Conform de bijgesloten brief plaatst het kabinet de voorstellen op het terrein van de kennis- en adviesfunctie in het kader van een lerende aanpak. Hiertoe is kabinet voornemens in 2008 het functioneren van de kennisfunctie van de rijksoverheid te bezien en onder meer na te gaan of de voorstellen het gewenste effect hebben gehad.

De door de Commissie gemaakte indeling in vier structurele functies is zeer waardevol. In de actuele discussie over de kennis- en adviesfunctie van de overheid gaat het echter primair om functie 1 en 2. Mijn bovenstaande reactie is daar dan ook primair op ingegaan. Hier is ook de samenhang met zowel de brief van het kabinet ten aanzien van de kennis- en adviesfunctie als het eerdergenoemde advies van de AWT het sterkst en is de doorwerking van de adviezen van de commissie in deze producten dan ook het meest expliciet.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven